इयत्ता – पाचवी (17 ऑगस्ट) विषय – मराठी

खालील बटणांना क्लिक करून ऑनलाईन टेस्ट सोडवू शकता.

मराठी टेस्ट

गणित टेस्ट

इंग्रजी टेस्ट

हिंदी टेस्ट

प.अभ्यास-1 टेस्ट

प.अभ्यास-2 टेस्ट

पाठ वाचा व स्वाध्याय सोडवा.

अरण्यलिपी

टेस्ट सोडवा

शब्दार्थ : पाणवठा – जंगलातील प्राणी पाणी पिण्यासाठी जेथे येतात ते ठिकाण, पाणी भरण्याचे सार्वजनिक ठिकाण. **शिरगणती** – मोजदाद.

स्वाध्याय

प्र. १. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

(अ) अरण्यलिपी म्हणजे काय?

(आ) वाघांची गणती कशावरून केली जाते?

(इ) जंगलात कोणते प्राणी धोक्याची सूचना देतात?

प्र. २. खालील प्रश्नांची तीन-चार वाक्यांत उत्तरे लिहा.

(अ) 'वाघाचे क्षेत्र' कशावरून ओळखता येते?

(आ) वाघ-वाघिणीच्या ठशांमध्ये काय फरक असतो?

(इ) शिकार झालेला प्राणी कोणता होता, हे कशावरून ओळखता येते?

प्र. ३. तुमच्या शब्दांत लिहा.

तुमच्या घरी, शेजारी कोणकोणते प्राणी आहेत, ते कसे चालतात, ते काय खातात तसेच वेगवेगळ्या प्रसंगी त्यांनी केलेल्या कृतींचे व आवाजांचे निरीक्षण करा. तुमचे अनुभव लिहा.

उपक्रम : १. तुमच्या परिसरातील पाच प्राण्यांच्या पावलांचे किंवा पावलांच्या ठशांचे निरीक्षण करा. ठशांवरून हे प्राणी तुम्ही कसे ओळखले ते मित्रांना सांगा.

२. खालील प्रकारचे ठसे घ्या. त्यांचे निरीक्षण करा. ठशांतील सारखेपणा, वेगळेपणा सांगा.

(अ) तुमच्या दोन्ही हातांच्या बोटांचे ठसे कागदावर घ्या. त्यांचे निरीक्षण करा. पाच-पाच मुलांचे गट करा. प्रत्येकाच्या हाताच्या व पायाच्या बोटांचे ठसे कागदावर घ्या. निरीक्षण करा व फरक सांगा.

(आ) भेंडी व कांदा यांचे काप घ्या. ते रंगात बुडवा. त्यांचे कागदावर ठसे घ्या. त्यांपासून चित्रे बनवा.

३. पक्षी निरीक्षणावरील पुस्तके मिळवा व वाचा.

४. निरक्षर व्यक्तींना सही करता येत नाही. अशा वेळी त्यांच्या डाव्या हाताच्या अंगठ्याचा ठसा घेतला जातो; पण कधीकधी साक्षर व्यक्तींच्याही बोटांचे ठसे घेतले जातात. कोणकोणत्या कामांसाठी व्यक्तींच्या बोटांचे ठसे घेतले जातात याची शिक्षक, आईवडील यांच्याकडून माहिती घ्या.

• पायांना रंग लावून, पायांचे ठसे कसे काढलेले आहेत ते पाहा.

खालील अपूर्णांक समजून घ्या.

5. अपूर्णांक

टेस्ट सोडवा

शिक्षिका : $\frac{2}{5}$ आणि $\frac{6}{15}$ या अपूर्णांकांच्या अंशांमध्ये आणि छेदांमध्ये काही विशेष संबंध दिसतो का ?

सोनू : 2 ची तिप्पट 6 व 5 ची तिप्पट 15 आहे.

शिक्षिका : आपण हेही पाहिलं आहे, की $\frac{1}{2}=\frac{2}{4}$, $\frac{1}{2}=\frac{3}{6}$ आणि $\frac{2}{3}=\frac{4}{6}$. म्हणजे सममूल्य अपूर्णांकांपैकी एकाचे अंश व छेद, दुसऱ्याच्या अंश व छेदाच्या समान पट आहेत. यावरून लक्षात घ्या.

> अपूर्णांकातील अंशाला व छेदाला, एकाच शून्येतर संख्येने गुणले तर त्या अपूर्णांकाशी सममूल्य असलेला अपूर्णांक मिळतो.

नंदू : अपूर्णांकाच्या अंशाला व छेदाला समान संख्येनं भागून सममूल्य अपूर्णांक मिळवता येईल का ?

शिक्षिका : जरूर. अंश व छेद या दोघांना एकाच संख्येनं भाग जात असेल, तर त्या संख्येनं अंश व छेद या दोघांना भागून मिळालेला अपूर्णांक दिलेल्या अपूर्णांकाशी सममूल्य असतो. $\frac{6}{15}$ या अपूर्णांकाच्या अंशाला व छेदाला 3 नं भाग जातो. तसा भाग दिला, तर $\frac{2}{5}$ हा अपूर्णांक मिळतो, म्हणजे $\frac{6}{15}=\frac{2}{5}$.

> अपूर्णांकातील अंश व छेद या दोघांनाही एकाच संख्येने भाग जात असेल, तर भाग दिल्यावर मिळणारा अपूर्णांक दिलेल्या अपूर्णांकाशी सममूल्य असतो.

शिक्षिका : आता $\frac{6}{12}$ या अपूर्णांकाच्या अंशाला व छेदाला एकाच संख्येनं भागून सममूल्य अपूर्णांक मिळवा.

सोनूने मिळवलेला अपूर्णांक $\frac{6}{12}=\frac{6\div2}{12\div2}=\frac{3}{6}$	मिनूने मिळवलेला अपूर्णांक $\frac{6}{12}=\frac{6\div3}{12\div3}=\frac{2}{4}$

नंदू : 6 व 12 या संख्यांना 6 नं सुद्धा भाग जातो. 6 नं भागलं तर चालेल का ?

शिक्षिका : हो. $\frac{6}{12}=\frac{6\div6}{12\div6}=\frac{1}{2}$.

लक्षात घ्या, की $\frac{6}{12}$ या अपूर्णांकाच्या अंशाला व छेदाला 2 नं भागून, 3 नं भागून, 6 नं भागून मिळालेले अपूर्णांक $\frac{6}{12}$ या अपूर्णांकाशी सममूल्य आहेत, म्हणजेच $\frac{6}{12}=\frac{3}{6}=\frac{2}{4}=\frac{1}{2}$.

उदा. (1) $\frac{5}{6}$ या अपूर्णांकाचा छेद 30 होईल असा सममूल्य अपूर्णांक लिहा.

$\frac{5}{6}=\frac{\square}{30}$. येथे चौकटीतील संख्या शोधू.

येथे छेदस्थानच्या 6 ची 5 पट 30, म्हणून अंशस्थानच्या 5 ची 5 पट करू.

$\frac{5}{6}=\frac{5\times5}{6\times5}=\frac{\boxed{25}}{30}$. यावरून छेद 30 असलेला, $\frac{25}{30}$ हा अपूर्णांक $\frac{5}{6}$ शी सममूल्य आहे.

5. Fractions

Understand the following fractions.

Teacher : Do you see any special connection between the numerators and denominators of the fractions $\frac{2}{5}$ and $\frac{6}{15}$?

Sonu : Three times 2 is 6 and three times 5 is fifteen.

Teacher : We have also seen that $\frac{1}{2} = \frac{2}{4}$, $\frac{1}{2} = \frac{3}{6}$ and $\frac{2}{3} = \frac{4}{6}$. In two equivalent fractions, the numerator of one fraction is as many times the numerator of the other as the denominator of one is of the denominator of the other.

When the numerator and denominator of a fraction are multiplied by the same non-zero number, we get a fraction that is equivalent to the given fraction.

Nandu : Can I get an equivalent fraction by dividing the numerator and denominator by the same number?

Teacher : Of course! If the numerator and denominator have a common divisor, then the fraction obtained on actually dividing them by that divisor is equivalent to the given fraction. The numerator and denominator of the fraction $\frac{6}{15}$ can be divided by 3. On doing this division, we get the fraction $\frac{2}{5}$.

It means that $\frac{6}{15} = \frac{2}{5}$.

If the numerator and denominator have a common divisor then the fraction we get on dividing them by that divisor is equivalent to the given fraction.

Teacher : Divide the numerator and denominator of $\frac{6}{12}$ by the same number to find an equivalent fraction.

Sonu obtained this fraction $\frac{6}{12} = \frac{6 \div 2}{12 \div 2} = \frac{3}{6}$	Minu obtained this fraction $\frac{6}{12} = \frac{6 \div 3}{12 \div 3} = \frac{2}{4}$

Nandu : 6 and 12 can also be divided by 6. Will that do ?

Teacher : Sure. $\frac{6}{12} = \frac{6 \div 6}{12 \div 6} = \frac{1}{2}$.

Remember that the fractions we get by dividing $\frac{6}{12}$ by 2 or 3 or 6 are all equivalent to $\frac{6}{12}$. That is $\frac{6}{12} = \frac{3}{6} = \frac{2}{4} = \frac{1}{2}$.

Example (1) Find a fraction with denominator 30 which is equivalent to $\frac{5}{6}$.

$\frac{5}{6} = \frac{\square}{30}$. We must find the right number for the box.

Here, 5 times the denominator 6 is 30. What is five times the numerator 5?

$\frac{5}{6} = \frac{5 \times 5}{6 \times 5} = \frac{\boxed{25}}{30}$. Hence, the fraction $\frac{25}{30}$ with denominator 30 is equivalent to $\frac{5}{6}$.

टेस्ट सोडवा

04
05

listen and understand.

True Friends

1. Look at the pictures, listen carefully and read aloud.

चित्रे पहा, लक्षपूर्वक ऐका आणि मोठ्याने वाचा.

वाचा व समजून घ्या.

टेस्ट सोडवा

६. नियम सर्वांसाठी

सांगा पाहू !

(१) वाहतुकीचे नियम कोणते आहेत?

(२) हे नियम पाळल्याने काय होईल, असे तुम्हांला वाटते?

(३) यातील कोणता नियम तुम्हांला बदलावासा वाटतो?

(४) वाहतुकीच्या शिस्तीसाठी आणखी कोणते नियम असावेत, असे तुम्हांला वाटते?

वाहतूक सुरळीत चालावी म्हणून काही नियम असतात व आपण ते पाळतो. तसेच सामाजिक जीवनात प्रत्येकाने काय काम करायचे यासाठी काही नियम असतात. प्रत्येकाची जबाबदारी व कर्तव्ये काय आहेत हे कळावे, यासाठी नियम तयार करावे लागतात. नियमांच्या पालनाने आपल्या व्यवहारात शिस्त निर्माण होते. आपण अधिक कार्यक्षमतेने काम करू शकतो.

नियम सर्वांसाठी असतात. ते सर्वांना सारखेच लागू होतात. नियमांपुढे कोणीच श्रेष्ठ किंवा कनिष्ठ नसते. नियमांचे पालन न केल्यास शिक्षा होते. नियम मोडल्याबद्दल शिक्षा देताना कोणताही भेदभाव केला जात नाही. अशा प्रकारे 'समानता' हा नियमांचा आधार असतो.

समाजासाठी असणाऱ्या नियमात होणारे बदल

आपले सामाजिक जीवन नियमांच्या आधारे चालते. हे नियम आपणच तयार करतो. ते सर्वांच्या हिताचे असतात म्हणून आपण त्यांचे पालन करतो. समाजासाठी असणाऱ्या या नियमांमध्ये योग्य ते बदल करावे लागतात. समाज नियमनासाठी केले जाणारे नियम व निसर्गाचे नियम यांत फरक आहे.

निसर्गाचे व्यवहार निसर्गाच्या नियमांनुसार चालतात. निसर्गाचे नियम आपण बदलू शकत नाही. सूर्याचे उगवणे व मावळणे किंवा ऋतुचक्रातील बदल कधीच थांबत नाही. गुरुत्वाकर्षणाचा नियम बदलत नाही. समुद्राची भरती-ओहोटी, चंद्राच्या बदलणाऱ्या कला या सर्व गोष्टी निसर्गनियमानुसार चालू असतात. निसर्गातील नियम हे अधिक स्थिर व निश्चित असतात, ते कालबाह्य होत नाहीत; परंतु माणसांसाठी असणाऱ्या नियमात परिस्थितीनुसार बदल करावे लागतात. आपला देश ब्रिटिशांच्या राजवटीखाली होता, तेव्हाचे नियम वेगळे होते. आपल्याला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर परिस्थिती बदलली आणि त्यानुसार समूहजीवनाचे नियम बदलले. उदा., स्वातंत्र्य मिळाले तेव्हा २१ वर्षांवरील नागरिकांना मतदानाचा हक्क होता. १९८८ नंतर मतदानाचा हक्क व्यक्तीस १८ वर्षे पूर्ण झाल्यावर देण्यात आला.

करून पहा.

आपल्या पालकांना आणि आजी-आजोबांना त्यांच्या वेळेस शाळेत कोणते नियम होते ते विचारा. तुमचा, तुमच्या पालकांचा आणि आजी-आजोबांचा असे तीन स्तंभ तयार करा. तीन स्तंभांमध्ये शाळेसंदर्भातील नियमांविषयी माहिती भरून त्यांची तुलना करा. कोणते नियम बदलले आहेत व कोणते नाहीत यावर चर्चा करा.

हे नेहमी लक्षात ठेवा.

मुलगा व मुलगी किंवा स्त्री आणि पुरुष यांचा दर्जा समान असतो. त्यांना विकासाच्या सारख्याच संधी मिळाल्या पाहिजेत.

वाचा व समजून घ्या.

उल्लेख केला जातो. एखादे अचानक आलेले निसर्गातील संकट किंवा पर्यावरणात झालेला आकस्मिक बदल, हे डायनोसॉरच्या महाकाय प्रजाती नष्ट होण्याचे कारण असावे, असे मानले जाते. पंख असलेल्या डायनोसॉरचे अश्मीभूत अवशेष मिळाले आहेत. दोन पायांवर चालणाऱ्या, पंख असलेल्या डायनोसॉरच्या काही प्रजाती उत्क्रांत होऊन त्यांच्यापासून काही पक्षी निर्माण झाले, असे मानले जाते.

डायनोसॉरचा सांगाडा

पंख असलेल्या डायनोसॉरचे कल्पनाचित्र

४.२ प्राण्यांच्या उत्क्रांतीचे टप्पे

सजीव सृष्टीच्या निर्मितीची सुरुवात आदिजीव या एकपेशीय सजीवांपासून झाली, हे आपण गेल्या पाठात पाहिले. या एकपेशीय सजीवांपासून बहुपेशीय सजीव निर्माण झाले. बहुपेशीय सजीव हळूहळू उत्क्रांत होत गेले. या प्रक्रियेतून विविध वर्गांतील वनस्पतींची आणि प्राण्यांची निर्मिती झाली.

प्राण्यांच्या उत्क्रांतीचे टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत :

४. उत्क्रांती

टेस्ट सोडवा

१. **अपृष्ठवंशीय सजीव** : म्हणजे पाठीचा कणा नसलेले सजीव.
उदा., गोगलगाय.

२. **पृष्ठवंशीय सजीव** : म्हणजे पाठीचा कणा असलेले प्राणी.

- जलचर : उदा. मासा.

- उभयचर : पाणी आणि जमीन दोन्ही ठिकाणी वावरणारे. उदा., बेडूक

- पक्षिवर्ग

टेस्ट मोडवा

१०. गड़ा धन

पास का धन और घर का धान्य समाप्त होने लगा । अब चारों भाइयों को चिंता हुई । उन्हें अपने पिता जी की कही बात याद आ गई कि जरूरत पड़ने पर खेत में गड़ा धन निकाल लेना । उन्होंने रात के समय खेत की खुदाई का काम आरंभ किया । वे दो-तीन रातें खेत को खोदते रहे, पर कहीं भी उन्हें गड़ा हुआ धन नहीं मिला। रात भर के परिश्रम से वे बहुत थक गए थे । जब सुबह बहुत निराश और हताश होकर वे चारों अपने घर लौट रहे थे, तभी रामदीन के परम मित्र हरिनाथ ने पूछा, " तुम सब थके हुए क्यों हो ?" कारण जानने के बाद हरिनाथ ने उन चारों को एक सलाह देते हुए कहा, "तुम लोगों ने खेत तो खोद ही लिया है, अब उसमें बीज बो दो ।" चारों भाइयों के उदास चेहरों पर खुशी की लहर दौड़ गई । उन्होंने हरिनाथ के कहे अनुसार ही किया ।

खेत में नन्हे-नन्हे अंकुर निकल आए । उन चारों के मन में उत्साह जाग गया । वे निराई-गुड़ाई करने लगे । फसल बहुत अच्छी हुई । हरिनाथ काका को धन्यवाद देकर वे फसल को बाजार में बेचने के लिए ले जाने की तैयारी में जुट गए । उसी समय तीर्थयात्रा से रामदीन और उसकी पत्नी लौट आए । माता-पिता के आते ही बेटों ने उनके चरणस्पर्श किए । गाड़ी में लदे फसल के बोरे देखकर रामदीन ने कहा, "अब तुम्हें खेत में गड़े धन का राज समझ में आ गया होगा ।" चारों ने सिर हिलाकर स्वीकार किया और कहा, "हाँ, पिता जी ! अब हम यह भी समझ गए हैं कि जीवन में परिश्रम के बिना कुछ भी संभव नहीं है । परिश्रम से ही धन पाया जा सकता है ।"

सुनो, समझो और उत्तर लिखो :

(क) रामदीन परेशान क्यों था ?

(ख) तीर्थयात्रा पर निकलने के समय रामदीन ने बेटों से क्या कहा ?

(ग) चारों भाइयों को पिता जी की कौन-सी बात याद आई ?

(घ) चारों भाइयों के मन में उत्साह कब जागा ?

❑ पाठ में आए विरामचिह्नों का प्रयोग निबंध, संवाद या अन्य विधा में करवाएँ । विद्यार्थियों को बिना विरामचिह्नवाले परिच्छेद देकर उचित विरामचिह्न लगाने के लिए कहें । इनका दृढ़ीकरण होने तक विद्यार्थियों से बार-बार अभ्यास कराएँ ।

माझा ऑनलाईन अभ्यास

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरुन

पाचवी मराठी	पाचवी गणित	सेमी गणित	पाचवी इंग्रजी	पाचवी प.अ-1	पाचवी प.अ-2	हिंदी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरुन...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरुन डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स – Click Here

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे   वेब स्त्रोत-'ई-बालभारती'   सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

https://www.gurumauli.in